

Piotr Prus, Andrzej Sadowski

Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy

ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI NA TERENIE GMINY TCZEW W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM JAKO EFEKT WSTĄPIENIA POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ

*DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP IN THE TCZEW COUNTY
IN POMORSKIE VOIVODSHIP AS A RESULT OF POLAND'S ACCESSION
TO THE EUROPEAN UNION*

Słowa kluczowe: przedsiębiorczość, integracja z Unią Europejską

Key words: entrepreneurship, the European Union accession

Abstrakt. Prezentowane badania miały na celu określenie wpływu integracji Polski z Unią Europejską na rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy Tczew w województwie pomorskim. Badania przeprowadzono w 2009 r. wśród 76 przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą we wspomnianej gminie. Z uzyskanych wyników badań wynika, że według większości respondentów akcesja miała pozytywne skutki, zarówno dla już istniejących przedsiębiorstw, jak też dla tych, które powstały po procesie integracji.

Wstęp

Przedsiębiorczość jest cechą i atrybutem człowieka, a zarazem rezultatem i konsekwencją działania rozmaitych uwarunkowań, które zależą od wewnętrznych predyspozycji własnych konkretnych osób, jak również od uwarunkowań i aspektów zewnętrznych. Uwarunkowania wewnętrzne są wynikiem działania czynników związanych z przedsiębiorcą, a mianowicie jego cech osobowości, postaw, kwalifikacji i zdobytego doświadczenia. Do czynników zewnętrznych zaliczane są te, które powinny zapewnić przedsiębiorstwu swobodę wyboru, czyli inaczej mówiąc możliwość wpływu danej jednostki na własną sytuację. Zaliczyć do nich należy: uregulowania prawne, własnościowe, gospodarcze, kredytowe i podatkowe, kulturę organizacyjną, równowagę gospodarczą, jak również istnienie motywów do podejmowania własnej działalności, pozwalających na samodzielność gospodarczą i różnicowanie poszczególnych podmiotów [Duczowska-Piasecka 1998, Grzybek 2005, Moczydłowska, Pacewicz 2007, Pietraszewski 2002].

Rozwój przedsiębiorczości jest zjawiskiem bardzo pożądanym. Powinien być celem polityki rządowej i samorządowej, zarówno na szczeblu krajowym, jak też regionalnym. Odpowiednie działania władz powinny prowadzić do umocnienia pozycji już istniejących przedsiębiorstw, jak również stymulować procesy powstawania nowych, aktywnych małych i średnich podmiotów gospodarczych. Przyrost miejsc pracy w sektorze MŚP jest jednym z czynników powodujących ogólną poprawę jakości życia danej społeczności. Przedsiębiorczość ma tym samym umożliwić realizację celów rozwoju lokalnego i zadań służących ich osiągnięciu [Ignaciuk, Kiwak 2006, Łuczak 2003, Moczydłowska, Pacewicz 2007, Prus 2000, Rolewicz 1999, Stopczyński 2002, Zawisza, Adamczewska 2009].

Material i metodyka badań

Celem prezentowanych badań było określenie, jaki wpływ miało wstąpienie Polski do Unii Europejskiej (UE) na rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy Tczew w województwie pomorskim. Starano się również poznać opinię przedsiębiorców na temat wspierania ich działalności ze środków pomocowych UE. W trakcie realizacji badań wykorzystano metodę sondażową, w obrębie której zastosowano ankietowanie. Badania przeprowadzono w maju 2009 r. Wzięło w nich udział 76 przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy Tczew. Wielkość próby wyznaczono na podstawie wzoru:

$$N_b = \frac{N}{1 + \frac{4d^2(N-1)}{Z_\alpha^2}}$$

gdzie:

N – liczebność populacji,

d – dopuszczalny błąd szacunku,

Z_{α} – 1,64 (dla $\alpha=0,10$).

Taka liczebność próby pozwala przyjąć wyniki badań z błędem pomiaru wynoszącym 9%. Uzyskany materiał empiryczny został poddany analizie statystycznej. Wyniki przeprowadzonych badań przedstawiono w formie opisowej i graficznej.

Wyniki badań

Większość respondentów stanowili mężczyźni – 73,6% (rys. 1). Pod względem wieku przeważały osoby pomiędzy 30 a 59 rokiem życia (82,9%), czyli osoby w wieku produkcyjnym, a więc z dużym doświadczeniem. W wieku do 29 lat było 10,5% respondentów, natomiast 60 lub więcej lat miało 6,6% badanych. Pod względem wykształcenia przeważali absolwenci szkół wyższych (60,5%), dalej znalazły się osoby deklarujące ukończenie szkoły średniej (19,7%), następnie zasadniczej zawodowej (14,5%) lub podstawowej (5,3%).

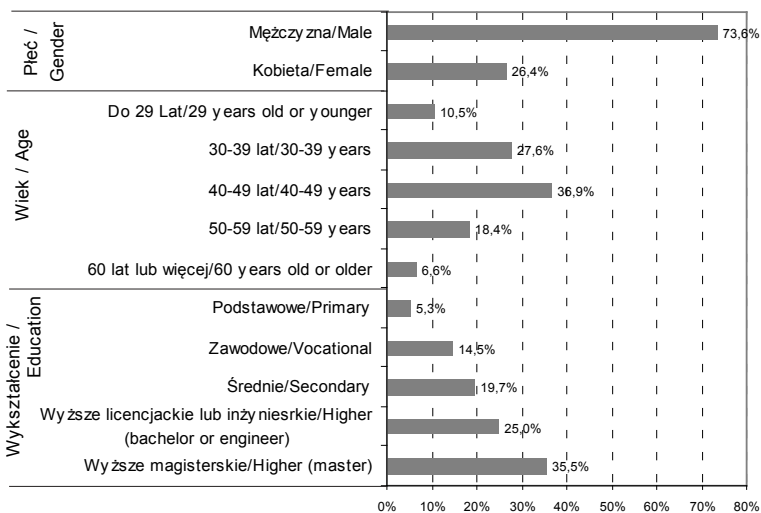
Przed wstąpieniem Polski w struktury UE spodziewano się, że akcesja będzie jednym z czynników zewnętrznych wpływających korzystnie na rozwój przedsiębiorczości w Polsce. Głównymi korzyściami dla polskich przedsiębiorców miały być: wzrost obrotów handlowych z krajami członkowskimi UE, jak również zwiększenie opłacalności eksportu dzięki pomniejszeniu kosztów związanych z przekraczaniem granicy (zarówno przez ludzi, jak i towary). Oczekiwano także napływu nowych technologii oraz unowocześnień metod zarządzania zarówno poszczególnymi przedsiębiorstwami, jak też całą gospodarką. Innym spodziewanym skutkiem integracji było przyspieszenie rozwoju społeczno-gospodarczego, m.in. dzięki pomocy finansowej UE (fundusze pomocowe) oraz napływowi inwestycji zagranicznych. Do tego wymienić należy korzyści płynące ze swobodnego przepływu towarów, usług, kapitału i ludności, co w początkowym okresie spotkało się niestety z formalnymi utrudnieniami, wynegocjowanymi przez poszczególne kraje członkowskie w tzw. okresie przejściowym. Badania przeprowadzone na terenie gminy Tczew miały na celu poznanie opinii przedsiębiorców na temat korzyści i/lub ewentualnych negatywnych skutków wspomnianej integracji. Dlatego pierwszym pytaniem w kwestionariuszu ankiety było to, czy akcesja miała pozytywny wpływ na rozwój przedsiębiorczości na badanym terenie. Ponad połowa respondentów, bo aż 60,5%, zgodziła się z tym stwierdzeniem. Natomiast osoby wypowiadające się negatywnie znalazły się w mniejszości (26,3% badanych przedsiębiorców). Pozostałe osoby (13,2%) biorące udział w badaniu nie miały wyrobionego na ten temat zdania (rys. 2).

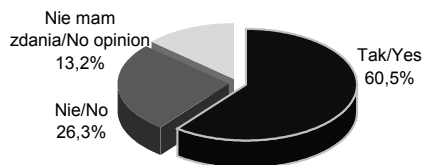
Zdaniem respondentów integracja z UE przyniosła wiele ułatwień i korzyści już działającym na rynku firmom (64,5% odpowiedzi), jak również nowo powstałym (69,7% odpowiedzi) rysunek 3. Osoby przedsiębiorcze mogły w ramach Programu Operacyjnego „Kapitał Ludzki” uzyskać pomoc finansową z przeznaczeniem na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej. W ramach działania 6.2 z PO „Kapitał Ludzki” można było otrzymać do 40 tys. zł dofinansowania, które było bezzwrotne pod warunkiem, że przedsiębiorstwo utrzymało się na rynku przez 12 miesięcy. Pomoc przeznaczona była

Rysunek 1. Charakterystyka respondentów pod względem płci, wieku oraz wykształcenia

Figure 1. Gender, age and education of respondents

Źródło: opracowanie własne
Source: own study

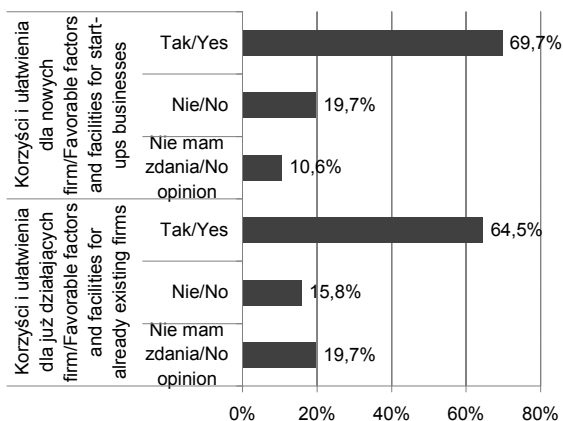

Rysunek 2. Opinie respondentów na temat ogólnego pozytywnego wpływu integracji Polski z Unią Europejską
Figure 2. Respondents' opinions about the overall positive effect of Polish accession to the European Union

Źródło: opracowanie własne
 Source: own study

dla każdego, jednakże w sposób priorytetowy traktowane były kobiety, osoby do 25 roku życia, a także bezrobotni i potencjalni beneficjenci po 50 roku życia, jak również mieszkańcy obszarów wiejskich. Innym źródłem wsparcia finansowego, będącym w centrum zainteresowania działających lokalnie przedsiębiorstw, był Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego (RPO-WP) na lata 2007-2013, mający na celu m.in. poprawę konkurencyjności gospodarczej oraz spójności społecznej. Podniesieniu konkurencyjności i innowacyjności lokalnych przedsiębiorstw miała służyć oś priorytetowa I. „Rozwój i innowacje w MSP”, przez wspieranie powstawania i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, rozwój innowacyjnych przedsiębiorstw, zwiększenie dostępu do kapitału dla małych i średnich przedsiębiorstw, wzmocnienie systemu wspierającego przedsiębiorczość, tworzenie skutecznych mechanizmów powstawania, dyfuzji i komercjalizacji innowacji oraz wzmocnienie międzynarodowej aktywności i atrakcyjności inwestycyjnej przedsiębiorstw regionu [Program Operacyjny... 2007, Regionalny Program... 2007].

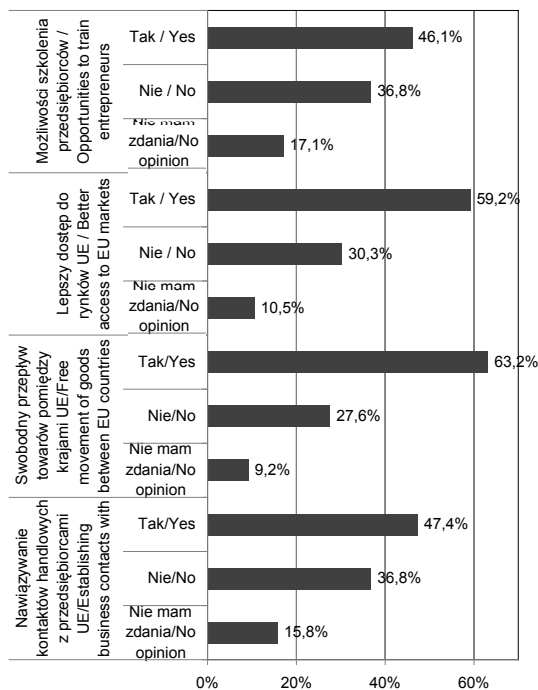
Wśród korzyści wynikających z integracji z UE respondenci wymieniali najczęściej (rys. 4): swobodny przepływ towarów pomiędzy krajami UE (63,2%) oraz lepszy dostęp do rynków UE (59,2%), jak również nawiązanie kontaktów handlowych z przedsiębiorcami z UE (47,4%). Nie bez znaczenia dla biorących udział w badaniu przedsiębiorców była także możliwość pozyskania funduszy na szkolenia (46,1%). Pozwalał na to m.in. Program Operacyjny „Kapitał Ludzki”, w ramach którego można było pozyskać fundusze na podnoszenie kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw. W jego obszarze realizowane mogły być działania

Rysunek 3. Opinie respondentów na temat występowania korzystnych czynników i ułatwień dla już istniejących oraz dla nowo powstających przedsiębiorstw wynikających z integracji z UE

Figure 3. Respondents' opinions about the favorable and facilitating factors for the existing and start-ups businesses due to the EU accession

Źródło: opracowanie własne
 Source: own study

Rysunek 4. Opinie respondentów na temat korzyści wynikających z integracji z UE

Figure 4. Respondents' opinions about the benefits of the EU accession

Źródło: opracowanie własne
 Source: own study

skierowane na ogólne i specjalistyczne szkolenia oraz doradztwo związane ze szkoleniami dla kadr zarządzających i pracowników przedsiębiorstw m.in. w zakresie zarządzania, identyfikacji potrzeb w zakresie kwalifikacji pracowników, organizacji pracy, zarządzania BHP, elastycznych form pracy, wdrażania technologii produkcji przyjaznych środowisku, wykorzystania w prowadzonej działalności technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Drugim obszarem działania było doradztwo dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (MMSp), w tym dla osób samozatrudnionych, które prowadzone mogło być w zakresie ekonomii, finansów, zarządzania zasobami ludzkimi lub rachunkowości [Program Operacyjny... 2007].

Członkostwo Polski w UE daje wiele możliwości, ale także niesie za sobą większe wymagania stawiane przedsiębiorcom. Wśród negatywnych skutków akcesji wymieniano: ubytek wykwalifikowanych pracowników (60,6%) oraz konkurencję z przedsiębiorstwami z UE na rynku wewnętrznym (48,7%), co było skutkiem otwarcia granic (rys. 5).

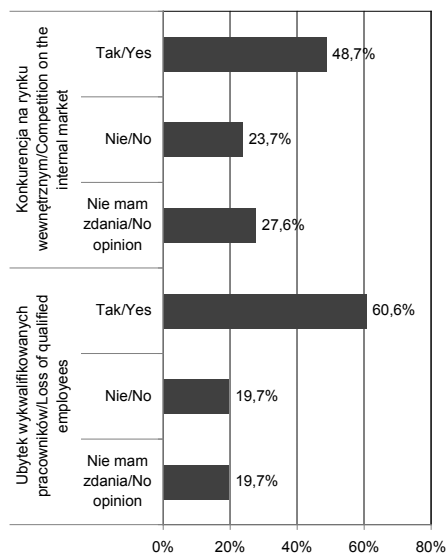
Podsumowanie

Przedsiębiorczość jest procesem dynamicznym, który determinowany jest przez wiele czynników, nie zawsze zależnych od przedsiębiorcy, ale także od otoczenia w jakim prowadzi on swoją działalność. Prezentowane badania wykazały, że integracja z UE miała duży wpływ na rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy Tczew w województwie pomorskim. Wstąpienie Polski do UE stworzyło zdaniem respondentów wiele możliwości pozwalających na szybszy rozwój podmiotom gospodarczym z badanego obszaru. Z odpowiedzi udzielanych przez biorących udział w badaniach przedsiębiorców wynika, że w dużym stopniu korzystnie na rozwój przedsiębiorczości wpłynęły fundusze pomocowe, które przeznaczone mogły być zarówno na założenie nowej firmy, ale też na szkolenia i doradztwo dla już funkcjonujących przedsiębiorstw. Prawie połowa badanej populacji stwierdziła, że członkostwo w UE dawało większe możliwości w szkoleniu przedsiębiorców, dzięki czemu mogli oni lepiej zarządzać swoimi firmami, a także je rozwijać. Jednak z drugiej strony, badani przedsiębiorcy świadomi byli wyzwania przed jakimi stanęli w nowej rzeczywistości. Wskazywali w tym miejscu na zagrożenia wynikające z otwarcia krajowego rynku oraz odpływ wykwalifikowanych pracowników, którzy mają większe możliwości na podjęcie pracy poza granicami Polski.

Dużą przeszkodą podczas podejmowania decyzji o prowadzeniu własnej działalności gospodarczej są trudności głównie natury ekonomicznej oraz informacyjnej, jak również obawa przed nowym i nieznanym. Potrzebna jest w tym zakresie pomoc ze strony państwa, samorządu oraz różnego rodzaju instytucji pozarządowych, koordynujących inicjatywy i czynniki rozwoju przedsiębiorczości, animujących rozwój regionalny i lokalny, a także ośrodków informacyjno-doradczych, których zadaniem jest dostarczanie kompleksowych informacji oraz służenie fachową poradą zainteresowanym obecnym oraz potencjalnym przedsiębiorcom zgłaszającym się z prośbą o pomoc.

Literatura

- Duczowska-Piasecka M.** 1998: Przedsiębiorczość na wsi. [W:] Encyklopedia Agrobiznesu (red. A. Woś). Fundacja Innowacja. Warszawa, 634-638.
- Grzybek M.** 2005: Wiedza a przedsiębiorczość na obszarach wiejskich. *Zagadnienia Doradztwa Rolniczego*, 1, 53-60.
- Ignaciuk E., Kiwak W.** 2006: Instytucjonalne uwarunkowania przedsiębiorczości. [W:] *Zachowania rynkowe gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w okresie transformacji systemowej w Polsce* (red. D. Kopycińska). Wyd. Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, 19-28.
- Luczak M.** 2003: Przedsiębiorczość w zarządzaniu firmą. Wyd. Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Warszawie, Warszawa.
- Moczyłowska J., Pacewicz I.** 2007: Przedsiębiorczość. Wyd. Oświatowe FOSZE, Rzeszów.
- Pietraszewski M.** 2002: Wybrane zagadnienia z biznesu. Cz.1. Wyd. eMPI2, Poznań.
- Program Operacyjny „Kapitał Ludzki”. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013. 2007: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Warszawa, 7 września.

Rysunek 5. Opinie respondentów na temat negatywnych skutków wynikających z integracji z UE

Figure 5. Respondents' opinions about the negative effects of EU integration

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

- Prus P.** 2000: Regionalne zróżnicowanie postaw przedsiębiorczych rolników na przykładzie wybranych województw. [W:] Problemy regionalizacji rolnictwa w procesie kształtowania obszarów wiejskich. Materiały konferencyjne, Katedra Doradztwa w Agrobiznesie ATR w Bydgoszczy, 243-252.
- Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013. 2007: Dokument przyjęty przez Zarząd Województwa Pomorskiego w dniu 2 października 2007 r.
- Rolewicz J.** 1999: Ekonomiczne instrumenty stymulowania przedsiębiorczości w małych miastach w Polsce po 1990 roku. Wyd. Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań.
- Stopczyński K.** 2002: Rozwój przedsiębiorczości w Polsce na tle transformacji ustrojowej. [www.mikroekonomia.net/system/publication_files/1270/original/6.pdf?1315305616], odczyt 06.04.2012.
- Zawisza S., Adamczewska M.** 2009: Znaczenie przedsiębiorczości w rozwoju wsi i rolnictwa – charakterystyka i podstawowe pojęcia. [W:] Rozwój przedsiębiorczości i zespołowej działalności gospodarczej w rolnictwie w świetle integracji z Unią Europejską (red. S. Zawisza). Wyd. Uczelniane UTP, Bydgoszcz, 9-24.

Summary

The study determined the effect of Poland's accession to the European Union on the development of entrepreneurship in the Tczew county in Pomorskie voivodship. The study was conducted among the 76 Tczew county entrepreneurs running in 2009. Results show that the accession had a positive impact, both for previously existing businesses and those that emerged after the accession.

Adres do korespondencji:

dr inż. Piotr Prus
Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy
Wydział Rolnictwa i Biotechnologii
Katedra Ekonomiki i Doradztwa w Agrobiznesie
al. prof. S. Kaliskiego 7 bud. 3.1
85-796 Bydgoszcz
tel. (52) 340 81 85, 340 80 84
e-mail: piotr.prus@utp.edu.pl